

# Згадаймо нашого Гребінку

**Б**ІЛЬШ ніж століття — з 1840-х років і до 1960-х — однією з улюблених пісень, що їх співали дітчата в українських селах і містах — і високовчені панночки, і селянки, — був романс «Ні, мамо, не можна нелюба любити...» («Українська мелодія»). Нинішнє молоде покоління, на жаль, не співає його, він звучить тільки зі сцени. А от «Очи черніє», здається, благополучно переживуть усі роки і репс. Що спільного між цими двома романсами? Тексти обох належать перу нашого земляка, відомого поета, прозаїка, перекладача Євгена Гребінки. Сьогодні є нагода добрим словом згадати цю дорогу для української культури постать, бо минає 180 років з дня народження Євгена Павловича.

Євген Гребінка народився 2 лютого 1812 р. у містечку Убіжище поблизу Пирятина в сім'ї небагатого поміщика — ад'ютанта офіцера. Початкову освіту одержав від домашніх вчителів, а 1825 р. вступив до Ніжинської гімназії вищих наук (згодом ліцею князя Безбородька, де тоді навчалися М. Гоголь, Н. Куценьник, В. Забіла.

Пілювання з українською природою, одними переказами, думами, легендами, піснями вплинуло на формування світоглядного хисту молодого Гребінки. У гімназійні роки він починає писати вірші, які вміщує у власному рукописному журналі. У гімназії Є. Гребінка розпочав перекладати на українську мову поему О. Пушкіна «Полтава».

Закінчивши гімназію 1831 р., Гребінка кілька літ служив у 8-у малоросійському козачому полку. Вийшовши у відставку 1834 р., переїхав до Петербурга, де й прожив до останніх своїх днів, приїжджаючи час від часу на милу його серцю Полтавщину. У Петербурзі Гребінка бере активну участь у відомих на той час журналах і газетах «Московский телеграф», «Сын отечества», «Современник», «Отечественные записки», «Пантеон», «Литературная газета», відвідує популярні літературні салони, сам влаш-

товує літературні вечори. Він знайомиться й підтримує дружбу з багатьма діячами російської культури, серед яких були О. Пушкін, В. Бєлінський, В. Даль, І. Панаєв, Ф. Толстой, П. Ершов, майбутній петрашевець М. Момбемі та інші.

Знайомство з відомим українським художником І. Сошенком допомогло Є. Гребінці взяти участь у викупі з кріпацтва Т. Шевченка. Він дружив з українськими письменниками П. Гулаком-Артемовським, Г. Квітокою-Оснєв'яненком, В. Забілою, полтавцями Л. Боровиковським та О. Афанасьєвим-Чужбинським, літературному дебюту яких сприяв. Гребінка був у центрі літературного життя, допомагав публікувати твори українських письменників, зокрема І. Котляревського.

Уже перші байки Є. Гребінки «Цапа», «Зозуля та Снігирь», «Ведмежий суд», «Сонце да хмарини», «Маківка», «Віл», «Сонце да вітер» засвідчили, що він — один із творців жанру української національної байки — гострої соціальної і забарвленої неповторним українським колоритом, сповненої не лише іронії й сарказму, а й мудрої ліричності.

У поетичному доробку Євгена Гребінки є ліричні вірші: «Човен», «Маруся», «Заквітчалася дівчина...», «Українська мелодія», тобто вже згадувана народна пісня «Ні, мамо, не можна нелюба любити». Пише Гребінка лірику і російською мовою, хоча в ній теж звучать українські мотиви. Ними перейнята і романтична поема «Богдан» (1843 р.), де відображено боротьбу українського народу проти польської шляхти.

У 1841 р. Євген Гребінка видав альманах «Ластівка», в якому були твори Т. Шевченка, І. Котляревського, Г. Квітки-Оснєв'яненка, Л. Боровиковського, В. Забіли, О. Афанасьєва-Чужбинського, самого автора, добірка українських народних пісень, приказок, загадок тощо.

Перу Гребінки належать оповідання та повісті «Верное лекарство», «Путевые записки зайца», «Доктор», «Нежин-

ский полковник Золотаренко» (1842), «Кулик», роман «Чайковский», написаний на основі історичних переказів.

Людина з широкими і різнобічними культурними інтересами, Є. Гребінка став одним з перших на Україні театральних критиків. У петербурзьких журналах «Пантеон», «Иллюстрация» виступав з оригінальними статтями «Путевые и театральные впечатления. Лубны», «Провинциальные театры», «Опера в Лубнах» та ін.

Упокоївся Євген Павлович Гребінка 15 грудня 1848 р. в Петербурзі. Прах його було перевезено в рідні краї — с. Мар'янівку, нині Гребінківського району.

З відстані років, живучи в незалежній Україні, ми бачимо постать Гребінки повнокровнішою і дорожчою для рідної культури. Він одним з перших помітив обдаровання молодого Тараса Шевченка, був ініціатором видання «Кобзаря», невтомно працював для згуртування української інтелігенції, для блага рідного краю, навіть живучи далеко від нього.

**А. РЯСНИЙ,**  
науковий працівник літературно-меморіального музею І. П. Котляревського.

Євген ГРЕБІНКА

## Українська мелодія

*«Ні, мамо, не можна нелюба любити!  
Нещасна доля із нелюбом жити.*

*Ох, тяжко, ох, важко з ним річ  
розмовляти!*

*Хай лучче я буду весь вік вісувати!»*

*«Хіба ж ти не бачиш, яка я стара?*

*Мені в домовину лягати пора.*

*Як очі закрию, що буде з тобою?*

*Останешся, доцю, одна, сиротою!*

*А в світі якє життя сироті?*

*І горе, і нужду терпітимеш ти.*

*Я, дочку пустивши, мовляв, на поталу,  
Стогнати під землею, як горлиця,  
стану».*

*«О, мамо, голубко, не плач, не ридай,  
Готуй рушники і хустки вишивай,  
Нехай за нелюбом я частя утрачу;  
Ти будеш весела, одна я заплачу!»*

*Ген там, на могилі, хрест божий стоїть,  
Під ним рано й вечір матуся ковиль:  
«О боже мій милий! що я заробила!  
Дочку, як сховає, із сєйра зсубила!»*

## Христославні пісні у Палаці

У залі Палацу школярів яблуку ніде вапати. Як тільки дітям після карантину на грип дозволено було збиратися, хлопці й дітчата з гуртка народознавства, що ним керує методист Валентина Ворочек, влаштували для своїх ровесників дійство, яке познайомило їх з різдвяними святами, звичаями. Звучали колядки, щедрівки, посипалки.

Гарно колядували десятикласниці СШ № 8, у нових костюмах, що їх пошили до цього вечора школа, ще гарнішими стали дітчата з 9-Б СШ № 9, поважно вели свої ролі Господєря і Господині директор Палацу, депутат міської Ради Валентин Верховод та методист Лариса Кривоніс.

Сподобалося свято всім, навіть найстрогішому з гостей — настоятелю Святомакарієвського кафедрального собору ігумену Лаврентію, котрий святою водою і окропив усіх присутніх. Будемо сподіватися, що свята вода вбереже Палац і його гуртківців у пору всезагального нашого зубожіння.

М. Г.